

Praksa Evropskog suda za ljudska prava od 3. i 5. februara 2026. godine¹

Begić v. Bosnia and Herzegovina (br. 5067/23), 3.2.2026. godine

Povreda člana 1. Protokola br. 12

Podnosilac predstavke je Zlatan Begić, državljanin Bosne i Hercegovine. Rođen je 1975. godine i živi u Tuzli. Visokopozicionirani je zvaničnik političke stranke Demokratska fronta i član Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Predmet se odnosi na nemogućnost g. Begića da se kandiduje na izborima za poziciju predsjedavajućeg/potpredsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine.

G. Begić je tvrdio da je njegova nemogućnost kandidovanja na izborima za tu poziciju u suprotnosti s članom 1. Protokola br. 12 (opća zabrana diskriminacije) i članom 3. Protokola br. 1 (pravo na slobodne izbore) uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i članovima 14. (zabrana diskriminacije) i 17. (zabrana zloupotrebe prava) Konvencije.

Evropski sud je istakao da samo bošnjaci, hrvati i srbi („konstitutivni narodi“) imaju pravo da se kandiduju na izborima za poziciju predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma (vidi član IV § 3 (b) Ustava). Podnosilac predstavke, koji se ne izjašnjava kao pripadnik bilo kojeg „konstitutivnog naroda“, stoga je, po zakonu, isključen na osnovu svoje etničke pripadnosti. Stoga njegova nominacija za ove pozicije nije stavljena na glasanje (dana 1. decembra 2022. godine, dva člana Predstavničkog doma nominovale su podnosioca predstavke za poziciju predsjedavajućeg/potpredsjedavajućeg Predstavničkog doma). Iz zapisnika sa sjednice Predstavničkog doma od 1. decembra 2022. godine, koji je dostavio podnosilac predstavke, proizilazi da njegova nominacija nije stavljena na glasanje jer nije bila u skladu s Poslovnikom Predstavničkog doma. Evropski sud je smatrao da to predstavlja razliku u postupanju s osobama u analognim situacijama.

Evropski sud je ponovio da su slične ustavne odredbe, koje se odnose na nepodobnost podnosilaca predstavki da se kandiduju na izborima za Dom naroda i Predsjedništvo, već utvrđene kao diskriminirajuće (vidi, posebno, Sejdić i Finci, §§ 50 i 56, i Zornić, §§ 32 i 36). Evropski sud nije našao nijedan razlog za odstupanje od te sudske prakse u ovom slučaju. Vlada je tvrdila da ovaj predmet treba razlikovati jer su ovlaštenja predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma bila manje značajna od ovlaštenja Doma naroda i Predsjedništva ispitanih u predmetu Sejdić i Finci i Zornić.

Prethodna razmatranja su bila dovoljna da omoguće Evropskom sudu da zaključi da je došlo do kršenja člana 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju.

Pravična naknada: Sud je utvrdio da samo utvrđivanje kršenja predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu za bilo kakvu nematerijalnu štetu koju je pretrpio podnosilac predstavke, te da tužena država treba da mu isplati 10.000 eura (EUR) na ime troškova i izdataka.

¹ Informacije su pripremljene u saradnji između Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Odjela za sudsku dokumentaciju i edukaciju Sekretarijata Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Iste su informativnog karaktera i ne obavezuju Sud.

Begić v. Bosnia and Herzegovina (no. 2) (br. 16613/23), 3.2.2026. godine**Povreda člana 1. Protokola br. 12**

Podnosilac predstavke je g. Zlatan Begić, državljanin Bosne i Hercegovine. Rođen je 1975. godine i živi u Tuzli. Visokopozicionirani je zvaničnik političke stranke Demokratska fronta i član Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Predmet se odnosi na nemogućnost g. Begića da se kandiduje na izborima za predsjednika/potpredsjednika Federacije Bosne i Hercegovine.

G. Begić je tvrdio da je njegova nepodobnost da se kandiduje na izborima za poziciju predsjednika/potpredsjednika Federacije BiH u suprotnosti s članom 3. Protokola br. 1 (pravo na slobodne izbore) uz Evropsku konvenciju, samostalno i u vezi s članom 14. (zabrana diskriminacije) Konvencije, a također i u suprotnosti s članom 1. Protokola br. 12 (opća zabrana diskriminacije) i članom 17. (zabrana zloupotrebe prava).

Evropski sud je istakao da je Ustavni sud utvrdio da nemogućnost podnosioca zahtjeva da učestvuje na izborima za predsjednika i potpredsjednike Federacije predstavlja razliku na osnovu etničkog porijekla i da joj nedostaje objektivno i razumno opravdanje. Evropski sud nije našao nijedan razlog da se ne složi s odlukom Ustavnog suda [Odluka broj AP-849/23]. Zapravo, utvrdio je kršenje člana 1. Protokola br. 12 u nizu sličnih slučajeva (vidi, na primjer, Sejdić i Finci, citirano gore, §§ 52-56, i Zorić protiv Bosne i Hercegovine, br. 3681/06, §§ 34-37, 15. juli 2014.).

Pravična naknada: Sud je utvrdio da utvrđivanje kršenja samo po sebi predstavlja dovoljnu pravednu naknadu za bilo kakvu nematerijalnu štetu koju je pretrpio podnosilac zahtjeva, te da tužena država treba da mu isplati 10.000 eura (EUR) na ime troškova i izdataka.

Democratic Front v. Bosnia and Herzegovina, 8168/23, 27.1.2026. godine, pisani otpravak 3.2.2026. godine**Odluka o nedopustivosti.**

Podnositeljica predstavke je Demokratska fronta, politička stranka.

Činjenice predmeta, kako su ih stranke iznijele, mogu se sažeti na sljedeći način.

Posljednji opći izbori u Bosni i Hercegovini održani su 2. oktobra 2022. godine. Istog dana, nakon zatvaranja biračkih mjesta, ali prije objave bilo kakvih rezultata, Visoki predstavnik nametnuo je ustavne i zakonske amandmane, povećavajući broj delegata koje indirektno biraju u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH kantonalne skupštine, s ciljem pojednostavljenja procedura za zaštitu vitalnih nacionalnih interesa u Domu naroda, za imenovanje sudija Ustavnog suda Federacije BiH i za izbor predsjednika i potpredsjednika Federacije, te uvođenja nekih drugih mjera usmjerenih na provedbu odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine br. U 23/14 od 1. decembra 2016. godine i omogućavanje postizbornog uspostavljanja institucija u Federaciji. Amandmani su odmah objavljeni na službenoj web stranici Visokog predstavnika, a nekoliko dana kasnije i u službenim glasilima. Amandmani na Ustav Federacije stupili su na snagu 2. oktobra 2022. godine, a amandmani na Izborni zakon 8. oktobra 2022. godine.

Dana 4. novembra 2022. godine, Centralna izborna komisija usvojila je provedbeno zakonodavstvo, izračunavajući broj delegata koji pripadaju svakom „konstitutivnom narodu“

(osobe koje se izjašnjavaju kao bošnjaci, hrvati i srbi) i „ostali“ (pripadnici etničkih manjina i osobe koje se ne izjašnjavaju kao pripadnost nijednoj određenoj grupi) iz svakog kantona

Novi Dom naroda formiran je 30. decembra 2022. godine u skladu s novim pravilima. Podnositeljica predstavke ima 7 od 80 mjesta u tom domu Parlamenta Federacije BiH.

Podnositeljica predstavke se žalila na osnovu člana 3. Protokola br. 1 uz Konvenciju u vezi sa stvarnim vremenom (nakon zatvaranja biračkih mjesta) amandmana koje je nametnuo Visoki predstavnik. Navela je da bi predstavila drugačije liste kandidata da su nova pravila ranije objavljena. Dalje se žalila na osnovu člana 1. Protokola br. 12 i člana 14. Konvencije, u vezi sa članom 3. Protokola br. 1, da osporeni amandmani diskriminiraju ljude koji žive u većim kantonima; da je korištenje metode Sainte-Laguë/Webster za raspodjelu mjesta u Domu naroda Parlamenta Federacije rasističko (jer svaki konstitutivni narod i kategorija „ostali“ imaju različite količnike u zavisnosti od veličine svake grupe u svakom kantonu); i da korištenje posljednjeg popisa stanovništva za raspodjelu mjesta u Domu naroda Parlamenta Federacije – dok se predratni popis stanovništva još uvijek koristio za raspodjelu drugih mjesta – predstavlja nejednak tretman građana. Konačno, podnositeljica predstavke se žalila da osporeni amandmani nisu promijenili pravilo prema kojem oni koji pripadaju kategoriji „ostali“ nemaju pravo da se kandiduju na izborima za predsjednika ili potpredsjednika Federacije.

Neblagovremenost - Što se tiče pritužbe na stvarno vrijeme donošenja amandmana koje je nametnuo Visoki predstavnik i njihovih efekata na izbore od 2. oktobra 2022. godine, Sud smatra da je četveromjesečni rok počeo teći 2. oktobra 2022. godine, kada je Visoki predstavnik nametnuo osporene amandmane, ili, najkasnije, kada su ti amandmani stupili na snagu (2. oktobra 2022. godine u odnosu na amandmane na Ustav Federacije i 8. oktobra 2022. godine u odnosu na amandmane na Izborni zakon). Podnositeljica predstavke nije navela, a kamoli potkrijepila, da je saznala za amandmane ili njihove negativne efekte kasnije. Četveromjesečni rok je stoga istekao najkasnije 8. februara 2023. godine.

Datum podnošenja zahtjeva je datum poštanskog žiga kada je podnositeljica predstavke poslala uredno popunjen obrazac zahtjeva Sudu. Što se tiče ovog predmeta, Sud primjećuje da, iako je obrazac zahtjeva datiran 7. februara 2023. godine, koverta u kojoj se nalazio poslana je 10. februara 2023. godine. Taj datum se stoga treba smatrati datumom podnošenja predstavke.

Stoga, ako podnositeljica predstavke nije imala na raspolaganju nikakva djelotvorna pravna sredstva, kako je tvrdila ova predstavka je neblagovremena. Ako je imala na raspolaganju djelotvoran domaći pravni lijek i nije ga iskoristila, kako je Vlada tvrdila (vidi stav 28. odluke), ova predstavka je nedopustiva zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

Nema „žrtve“ - U mjeri u kojoj se podnositeljica predstavke žalila općenito na navodne diskriminatorne efekte različitih aspekata izbornog sistema uvedenog ili održavanog osporenim amandmanima na različite dijelove stanovništva (posebno one koji žive u većim kantonima, one koji pripadaju kategoriji „ostali“, one koji pripadaju različitim konstitutivnim narodima i građane Federacije općenito), tvrdila je da su multietničke političke stranke, poput nje, time stavljene u manje povoljan položaj u poređenju s monoetničkim političkim strankama.

U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, da bi se moglo tvrditi da je „žrtva“ kršenja prava utvrđenih Konvencijom ili njenim protokolima, osoba, nevladina organizacija ili grupa pojedinaca moraju biti „direktno pogođeni“ spornom mjerom. Konvencija stoga ne predviđa pokretanje actio popularis za tumačenje prava utvrđenih u njoj niti dozvoljava podnosiocima zahtjeva da se žale na odredbu nacionalnog zakona samo zato što smatraju, a da nisu direktno pogođeni njome, da ona može biti u suprotnosti s Konvencijom.

Međutim, podnosioci zahtjeva mogu tvrditi da zakon krši njihova prava ako pripadaju grupi ljudi koji riskiraju da budu direktno pogođeni zakonom ili ako su dužni ili promijeniti svoje ponašanje ili riskirati da budu krivično gonjeni. Da bi podnosilac predstavke mogao tvrditi da je žrtva u takvim okolnostima, mora dostaviti razumne i uvjerljive dokaze o vjerovatnoći da će doći do kršenja koje ga lično pogađa; puka sumnja ili nagađanje nisu dovoljni u tom pogledu.

Sud smatra da podnositeljica predstavke u ovom predmetu nije dokazala da su osporeni aspekti izbornog sistema direktno uticali na nju. Što se tiče navoda da su sporni amandmani imali diskriminatorne efekte na različite dijelove stanovništva, dovoljno je reći da je svim osobama koje tvrde da su direktno pogođene osporenim amandmanima otvoreno da podnesu zahtjev Sudu nakon što iscrpe sve djelotvorne domaće pravne lijekove.

Slijedi da je ovaj dio zahtjeva nekompatibilan ratione personae s odredbama Konvencije u smislu člana 35. stav 3. i da se mora odbaciti u skladu s članom 35. stav 4. Konvencije.

Ramishvili v. Georgia (br. 4100/24), 3.2.2026. godine

Povreda člana 8. Ek

Podnosilac predstavke je Mihail Ramishvili, gruzijski državljanin. On je poznati advokat odbrane koji je bio uključen u razne visokoprofilirane krivične slučajeve u Gruziji.

U septembru 2017. godine zastupao je interese optuženog u slučaju koji se odnosio na pokušaj ubistva ličnog sekretara patrijarha, poznatog i kao "slučaj cijanida", te je bio pozvan da učestvuje u programu uživo na televiziji. Tokom televizijskog intervjua, voditelj je telefonom nazvao istaknutog svećenika Gruzijske pravoslavne crkve, oca I., koji je također bio i svjedok tužilaštva. Otac I. je gospodina Ramishvilija nazvao "doušnikom" i "provokatorom" koji je tajnim službama dostavljao informacije.

G. Ramishvili je podnio građansku tužbu za klevetu protiv svećenika, tvrdeći da su mu njegove izjave oštetile profesionalni ugled. Gradski sud u Tbilisiju je prvo presudio u njegovu korist.

Međutim, ovu odluku je poništio Apelacioni sud u Tbilisiju, koji je presudio da su sporne izjave bile lična mišljenja oca I. koja su doprinijela važnoj javnoj diskusiji u to vrijeme i da se od g. Ramishvilija očekivalo da ih toleriše, s obzirom na njegov status javne ličnosti.

Pozivajući se na član 8. (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije o ljudskim pravima, g. Ramishvili se žali da nacionalni sudovi nisu zaštitili njegov profesionalni ugled od nepotvrđenih, javnih optužbi koje je protiv njega iznio Otac I.

Evropski sud je utvrdio da su izjave svećenika date u kontekstu pitanja od javnog interesa, odnosno krivičnog predmeta visokog profila, te da je sam podnosilac predstavke javna ličnost koja je stoga morala pokazati veću toleranciju. Međutim, optužbe protiv njega bile su vrlo ozbiljne i trebale su imati čvrstu osnovu u činjenicama da bi bile zaštićene Konvencijom.

Umjesto da istraže da li je to bio slučaj, nacionalni sudovi su teret dokazivanja stavili na podnosioca predstavke, da pobije optužbe protiv njega.

Evropski sud je stoga smatrao da sudovi nisu uspjeli pronaći pravičnu ravnotežu između prava g. Ramishvilija na poštovanje njegovog dostojanstva i ugleda, s jedne strane, i slobode izražavanja svećenika, s druge strane.

Salvador Coutinho dos Santos Amado v. Portugal (br. 44794/19), 3.2.2026. godine**Nema povrede člana 6. Ek**

Podnosilac predstavke je portugalski državljanin rođen 1974. godine. Obavlja funkciju sudije.

Predmet se odnosi na ocjenu njegovog rada od strane Visokog sudskog savjeta (VSS), kojom je njegov radni učinak ocijenjen kao „nezadovoljavajući“, što je automatski dovelo do pokretanja disciplinskog postupka. Do okončanja navedenog postupka, podnosilac predstavke bio je privremeno suspendovan sa sudijske funkcije.

Pozivajući se na član 6. Konvencije (pravo na pravično suđenje), podnosilac ističe prigovor da Visoki sudski savjet nije bio nezavisan organ, te da postupak pred Vrhovnim sudom nije ispunio standarde pravičnosti.

U vezi sa primjenjivošću člana 6. Konvencije, Evropski sud je napomenuo da su se pritužbe pred njim odnosile samo na redovni postupak ocjenjivanja koji je proveo sudski inspektor, J. G., kojeg je imenovao VSS, radi procjene radnog učinka podnosioca predstavke. One se nisu odnosile na disciplinski postupak.

Ocjenjivanje nije odmah dovelo u pitanje pravo podnosioca predstavke da obavlja svoje dužnosti sudije. Međutim, moglo je imati posljedice ne samo na njegovo napredovanje u karijeri već i na njegovu sposobnost promjene radnog mjesta.

Dalje, u vrijeme događaja, „loša“ ocjena učinka automatski je pokretala privremenu suspenziju sudije i pokretanje postupka za utvrđivanje da li je on ili ona nesposoban/na za funkciju. Iako privremena suspenzija nije predstavljala sankciju, ipak je bila mjera predostrožnosti sa pravnom snagom. U ovom predmetu, ocjena učinka je zaista imala opipljive posljedice na obavljanje dužnosti podnosioca predstavke kao sudije.

Osim toga, pravo podnosioca predstavke da obavlja te dužnosti, kako je priznato domaćim pravom, bilo je praćeno pravičnim, pravnim postupkom ocjenjivanja, čije je provođenje bilo uređeno posebnim zakonskim pravilima. Štaviše, prvi uslov utvrđen u presudi u predmetu Vilho Eskelinen i drugi protiv Finske nije bio ispunjen, budući da nacionalni zakon nije isključivao pristup sudu za sudije i dozvoljavao im je da osporavaju odluke Visokog sudskog savjeta pred Vrhovnim sudom.

Iz toga slijedi da se član 6 primjenjuje na predmet u njegovom građanskom aspektu.

Evropski sud je zatim utvrdio da se ocjena Vrhovnog suda nije činila proizvoljnom ili očigledno nerazumnom i da je propisno sadržavala razloge. Podnosiocu zahtjeva je stoga pružena dovoljna sudska revizija, a postupak pred Vrhovnim sudom je u cjelini proveden u skladu s njegovim pravom na pravično suđenje.

O.H. and others v. Serbia (br. 57185/17), 3.2.2026. godine

Nema povrede člana 3 – zbog uslova pritvora u graničnoj policijskoj stanici Gradina

Povreda člana 3 – zbog načina i okolnosti udaljenja aplikanata iz Srbije

Povreda člana 3 (istraga) – u vezi s propustom tužene države da ispita da li bi imali pristup adekvatnom postupku azila u Bugarskoj

Povreda člana 5 § 1 – zbog nezakonitog pritvora od 22:30 3. februara 2017. godine do između 2:30 i 3:00 4. februara 2017. godine

Nema kršenja člana 5 § 2**Kršenje člana 5 § 4****Kršenje člana 4 Protokola br. 4**

Podnosioci predstavke su sedamnaest avganistanskih državljana, rođenih između 1962. i 2015. godine.

Predmet se odnosi na njihovo udaljenje u Bugarsku, nakon što su izrazili namjeru da podnesu zahtjev za azil u Srbiji. Dana 3. februara 2017. godine, oko 00:15 časova, srbijanske vlasti su ih lišile slobode pod sumnjom da su nezakonito prešli državnu granicu, te ih stavile u pritvor. Istog dana u 22:30 časova, prekršajni postupak protiv njih je obustavljen, nakon čega su policijski organi podnosiocima predstavke sproveli do bugarske granice i primorali ih da je pređu.

Pozivajući se na član 4. Protokola br. 4 uz Konvenciju (zabrana kolektivnog protjerivanja stranaca), podnosioci tvrde da su bili prisiljeni da napuste teritoriju Srbije bez individualne procjene njihovih ličnih okolnosti. Pored toga, oni ističu povrede člana 3. Konvencije (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja), člana 5. (pravo na slobodu i bezbjednost) i člana 13. (pravo na djelotvorni pravni lijek).

Morawiec v. Poland (46238/20), 5.2.2026. godine**Povreda čl. 6., 8. i 10. Ek**

Podnositeljica predstavke, gđa Morawiec, je sutkinja. Od 2018. godine predsjednica je Udruženja sudija Themis, koje je javno kritikovalo reforme Vlade koje utiču na pravosuđe.

Predmet se odnosi na odluke Disciplinskog vijeća Vrhovnog suda („DVVS“) u vezi s imunitetom gđe Morawiec od krivičnog gonjenja i njenom suspenzijom sa sudskih dužnosti, za koje ona tvrdi da su donesene kao reakcija na njene javne kritike pravosudnih reformi i uspješnu građansku tužbu koju je pokrenula protiv ministra pravde 2017. godine.

Evropski sud je, kao i u prethodnim slučajevima, utvrdio da Disciplinsko vijeće Vrhovnog suda nije „sud osnovan zakonom“. Utvrdio je da se mjere koje su vlasti poduzele da ukinu imunitet gđe Morawiec i suspenduju je sa sudskih dužnosti mogu okarakterizirati kao strategija usmjerena na njeno zastrašivanje i da su te mjere morale imati „zastrašujući efekat“, obeshrabrujući ne samo nju, već i druge sudije da učestvuju u javnoj debati o zakonodavnim reformama.